

KATAR ABLUKASI

Altan Çetin

Arap Baharının faturası Katar'a mı çıktı? Diğer yandan ise yeni ABD yönetiminin İran ve aşırıçılık odaklı söylemi Trump'un gezisi hemen sonrası bölgede aksi sadasını vermiş görünüyor. Türkiye, Suriye meselesinde olduğu gibi iki arada kalmış durumda. Rusya'nın bu onların bileceği iş biz ikili ilişkilere karışmıyoruz şeklinde kenara çekilen tavrına ABD'nin diyalog ile çözüm çağrısı eklenince bir kere daha birbirinizi yiyin geriye kalanlarla çalışmaya devam edeceğiz mesajı çıkmış görünüyor. Ya da Katar'ı ikna edip yola getirin işimize bakalım deniliyor. Rusya'nın "Biz herkesle iyi ilişkilere sahip olmak istiyoruz. Şu anda en önemli olan, uluslararası terörizm tehdidine karşı tüm çabaların birleştirilmesine odaklanmak." tarzındaki açıklaması Katar meselesinin arkasında bir gizli mutabakat mı var sorusunu da akla getiriyor. Bölge ülkelerinden gelen aşağıdaki açıklamalar da terör ve İran odağından söz konusu edilen bir çekinceyi gösteriyor.

Sahadan Gelen Sesler

Olup biteni anlamak için olayın aktörlerinin ilk tepkilerine soğukkanlılıkla bakma gerekir. Güncel açıklamalar Katar ablukasının görünen sebeplerini ortaya koyuyor: **Bahreyn:** "Katar'ın uluslararası kanunlar, ikili anlaşmalar ve bölgesel sözleşmeleri hiçe sayarak ülke güvenliğini tehdit etmesi, iç işlerine karışması, silahlı terör örgütlerine destek vermesi, İran ile bağlantılı silahlı terör örgütlerine Bahreyn'de eylem yapması için finansal destek sağlaması" **Suudi Arabistan:** "Doha'nın açık ve gizli gerçekleştirdiği ciddi ihlaller, terör örgütlerini barındırarak teröre destek vermesi, basın yayın organlarında terör örgütlerinin propagandasını yapması, Katif ilindeki İran bağlantılı terör eylemlerini desteklemesi, aşırıları barındırması, Yemen'deki Husi militanları desteklemesi sonrasında Suudi Arabistan'ın bu kararları almak durumunda kaldığı", "Katar, aralarında Müslüman Kardeşler, IŞİD ve el Kaide'nin bulunduğu, bölgeyi istikrarsızlaştırmayı amaçlayan çeşitli terörist ve sekte grupları kucaklıyor; medyası üzerinden sürekli olarak, bu grupların mesajını ve komplolarını destekliyor" **Mısır:** "El Kaide ve DEAŞ fikrini yaydığı, Sina Yarımadası'ndaki terör örgütlerini desteklediği, ayrıca Mısır ve diğer Arap ülkelerinin iç işlerine karıştığı" "Mısır yönetimi, düşmanca tavırları, Müslüman Kardeşler Teşkilatı (Ihvan) yöneticilerini ülke topraklarında barındırması ve Mısır milli güvenliğini tehdit eden terör örgütlerinde destek vermesi nedeniyle Katar ile diplomatik ilişkileri kesmeyi kararlaştırmıştır." **Yemen:** Katar "darbeci milislerle ilişkide olmakla" suçlanarak, bunun Yemen'deki meşru hükümeti destekleyen ülkelerin mutabık kaldığı

hedeflerle çeliştiği belirtildi. Katar ile diplomatik ilişkilerin kesildiği ifade edilen açıklamada, Katar birliklerinin Husilere karşı oluşturulan uluslararası koalisyondaki rolünün sona erdiğine ilişkin kararın da desteklendiği aktarıldı. **Libya:** "Katar, Libya'daki Müslüman Kardeşler ile diğer silahlı İslamcı gruplara 2012'den bu yana silah gönderen ana kaynaklardan biri. Bu durum Arap Dünyası'na ulusal bir tehdit olarak öne çıkıyor." Tüm bu açıklamalar terör odağında bir söylemi gösteriyor. Bu sebepler öncelikle küresel aktörlerin terör odaklı gündemlerine dokunarak meşruiyet zemini oluştururken kendi içinde de mevcut ülkelerin bu bağlamdaki hassasiyetlerini söz konusu kılarak müşterek bir hareket zeminini kurucu görülüyor. İran burada yeni ABD yönetiminin kırmızı çizgisi olarak özellikle öne çıkarken Daesh, Hamas, Hizbullah ve İhvan vurgulu itiraz dünya kamuoyunu kendi çevresinde toplayıcı bir özellik gösteriyor. Kuveyt, Ürdün ve Umman ise bu koalisyona şimdilik katılmama kararı aldılar.

İranla Bir Dargın Bir Barışık

Mart ayında Suriye'de Madaya, Zebedani, Fua ve Kefraya'daki dört köyden tahliye konusunda Katar ve İran arabuluculuğuyla gerçekleşen tahliye kararında görüleceği üzere Katar'ın körfezdeki genel aksine İran ile söz konusu yakınlaşması hem bölge ülkelerinin hem de küresel güçlerin stratejileri açısından faydalı görülmemiş olmalıdır. Hâlbuki 2016 başında Suudi Arabistan'ın diplomatik varlığına İran'da saldırı olduğunda Katar büyükelçisini çekmişti. Aynı yılın sonunda ise ABD Savunma Bakanı Ashton Carter 10 Aralık'ta Katar'ın başkenti Doha'da İran füzelerinin oluşturduğu tehdide karşı uzun menzilli erken uyarı sistemi kurulması konusunda mutabakata varıldığını açıklamıştı. İran bunu Katar'ın kendilerine savaş açması olarak yorumlamıştı. Nihayet son dönemde Ruhani'nin yeniden seçilmesinden sonra ise karşılıklı telefon görüşmesinden ilişkilerin arttırılmasına dair irade beyanlarından bulunmuştu. İran-Katar ilişkilerinin bölge gelişmelerine bağlı, bir dargın bir barışık pragmatik bir zeminde yürüdüğü görülüyor.

Katar'ın ablukaya alınmasında ve nihayet yönetimini tehlikeye düşüren bu hareketteki esas sebeplerden biri olarak İran ile olan ilişkileri gösteriliyor. Yukarıda sunulmaya çalışıldığı üzere her ne kadar bu ilişkiler öyle aynı doğrultuda ve hep iyi olmasa da görünen o ki bugün meşru bahane için bu sebep de ortada. Peki İran'dan bu konuda çıkan ses ne, İran gazetelerine neler ilk anda yansıdı? İran gazetelerine bakılacak olursa Trump'un ziyaretinden sonra, İran gazetesi Hemşehri'de ifade edildiği üzere, Suud ve BEA ilişkilerindeki gerginliğin tarihi bir arka planı olmakla birlikte son günlerde Katar emirinin İran, Hamas, İhvan ve Hizbullah'a dair açıklamaları, bu aktörlerle gergin ilişki içinde olmamak konusundaki çekincesini ifade etmesi, bunları mukavemet hareketleri olarak nitelemesi sonrasında bu gelişmelerin yaşandığını

vurguluyorlar. Gerçi bu açıklamalar yalanlansa da Körfez ülkelerinin bu gibi fırsatları Katar ile hesaplarını görmek için kullandıklarını da ifade ediyorlar. Suudluların son dönemde aldıkları darbelerin intikamı peşinde olduğu ve bu sebeple Katar'a dair bu kararın alındığını ifade ediyorlar. Hemşehri gazetesinde, Katar'ın baştan beri diğer Körfez ülkelerinden farklı olarak kendi bağımsız dış politikasını takip ettiğini ve bunun da kendini bölgenin büyük abisi sayan ve Körfezdeki Kuveyt, Katar, BAE, Umman ve Bahreyn gibi ülkelerin hiçbir şekilde onun arkasından ayrılmaması gerektiğini düşündüğü için Katar'a bu noktada kızdığı yorumu da yer alıyor. Suud ile Katar arasındaki sınır sorunlarının da bu arada göz önünde bulundurulması kayıt ediliyor. Suud'un Katar'da Hamas, Hizbullah ve İhvan ile alakalarını kesip bu konudaki Körfez ülkelerinin mutabakatına dâhil olmasına istediği de kayıtlar arasında.

Keyhan gazetesinde, Suudi gazetesi er-Riyad'da Katar'da 46 yılda beş darbe denendiğini ve altıncısının da uzak olmadığını yazdığı da İran gazetelerine yansıyanlardan. Katar yönetiminin bir darbe ile iş başına geldiğini ima ile mevcut yönetimim aldatma ve cinayet ile iş başına geldiğini ve ülkede bir darbe geleneği olduğunu aktarıyorlar. İran gazetesi Keyhan, Selam el-Ensari isimli ABD'de bulunan Suudlu lobi önderinin Suudi Arabistan ve İsrail'den bu konuda taleplerde bulunduğu ve Şeyh Temim b. Hamad Al-i Sani'nin Muhammed Mursi örneğindeki gibi bir darbeye maruz kalacağını ileri sürdüğünü satırları arasında zikrediyor. Buradan yola çıkarak Mısır'da olduğu gibi Suudi Arabistan'ın Katar'da da bir askeri darbe yapabileceğini kayıt ediyor. İran gazeteleri görüleceği üzere Suud ile ilişkilerdeki köklü sorunlardan yola çıkarak muhtemel bir darbeye kadarki yelpazede gelişmeleri okuyorlar.

Meselenin ekonomik yönü ise konunun uzmanları tarafından dile getiriliyor. Bölgenin bu çalkantılı döneminde görülen o ki Körfez bir başka iç çalkantıyla yeniden hareketlendirildi. Bu durumda Katar için çok fazla çıkar yol görünmüyor. Türkiye için ise yine maslahat ile ilke arasında bir yerde yeni bir sorun söz konusudur. Ülkemizden ilk yorum *"Her bakımdan bu dayanışma önemli. Elbette ülkeler kendi aralarında sorunlar yaşayabilir ama her şartta diyalogun devam etmesi lazım ki, var olan sorunlar barışçıl yollardan aşılsın."* şeklinde geldi. Temkinli ve dikkatli bu açıklama meselenin zorluğunu ortaya koyduğu gibi Türk dış siyasetinin taraf olmamaya gösterdiği doğru özen olarak görülebilir.